

Zakon o pravici oseb po prebolelem raku do enakega dostopa do zavarovalnih in kreditnih produktov

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Preživetje bolnikov z rakom se v Evropi in v Sloveniji povečuje. Po podatkih European Cancer Patient Coalition v EU trenutno živi preko 20 milijonov posameznikov, ki so preboleli raka (to predstavlja 4,2 % celotne populacije EU). Od teh 20 milijonov je ena tretjina posameznikov (7 milijonov), ki brez raka živi že več kot 10 let. Po podatkih Registra raka Republike Slovenije iz 2020 v Sloveniji trenutno živi več kot 120.000 ljudi, ki so kadarkoli zboleli zaradi ene od rakavih bolezni. V zadnjih 20 letih se je petletno čisto preživetje povečalo za 11 odstotnih točk. Med bolniki z rakom je manj kot 1 odstotek otrok in mladostnikov. Le ti imajo boljše preživetje kot odrasli. V zadnjih dvajsetih letih se je petletno preživetje otrok in mladostnikov zbolelih za rakom povečalo za 7 odstotnih točk (iz 79% na 86%).

Kljub temu, da rak vse bolj postaja obvladljiva kronična bolezen, se osebe, ki so prebolele raka, po vrnitvi v aktivno življenje srečujejo s številnimi ovirami. Ena od njih je tudi ovira pri dostopu do finančno – kreditnih storitev, še posebej, kadar so te storitve povezane z življenjskimi zavarovanji. Zavarovalnice in potencialno tudi kreditne institucije namreč v fazi sklepanja pogodb, v trenutni zakonski ureditvi, lahko potencialne zavarovance in kreditnejemalce vprašajo tudi po njihovem zdravstvenem stanju, vključno z vprašanji o morebitnih rakavih obolenjih. V praksi vprašalniki nimajo časovne omejitve oziroma obdobja, za katerega bi morala oseba svoje informacije podati. Posledično so osebe primorane razkriti svoje »vseživljenjsko« zdravstveno stanje tudi v primeru, če je od bolezni minilo že več let ali desetletij. Posledica razkritja lahko pomeni, da se oseba ne more zavarovati ali pa da so premije bistveno višje, kot to velja za ostale prebivalce. Takšno stanje je seveda zelo pomembno predvsem pri tistih bivših bolnikih, ki so zboleli kot otroci, mladostniki ali mlajši odrasli, saj npr. s stanovanjskim kreditom pogosto rešujejo svoj prvi stanovanjski problem in jim dejstvo, da so kot otroci ali mladi zboleli, predstavlja še eno izmed že sicer številnih ovir v njihovem življenju. Tovrstno breme ni sorazmerno s tveganji zavarovalnih in kreditnih institucij.

Iz navedenih razlogov se je do danes šest držav znotraj Evropske unije (Francija, Belgija, Luksemburg, Nizozemska, Romunija in Portugalska) že odločilo, da so v svoj nacionalni pravni red uvedle tako imenovano pravico do pozabe, ki preprosto povedano pomeni, da osebe pri sklepanju finančnih, zavarovalnih in temu podobnih produktov, v določenem obdobju po ozdravitvi niso več dolžne dajati informacij o svoji pretekli bolezni in prav tako je zavarovalnicam prepovedano, da bi o osebah zbirale te informacije. V večini držav je splošni rok pri katerem se uveljavi pravica do pozabe deset let po ozdravitvi. Pri mlajših osebah pa je ta rok v nekaterih državah tudi krajši in znaša pet let. Nekatere države pa imajo za določene oblike raka, ki imajo še bolj ugodno prognozo, dodatno določene krajše dobe.

Nekatere od teh držav znotraj evropske Unije so isto pravico do pozabe uvedle tudi za osebe obolele za bolezen hepatitis C in HIV.

Pravica do pozabe se ne ukvarja z drugimi področji diskriminacije oseb, ki so premagale raka, se torej ne ukvarja z vprašanjem vračanja na delovno mesto, z vprašanji administrativnega določanja omejitev pri opravljanju dela itd. Pravice do pozabe za osebe, ki so preživele raka, ne smemo zamenjevati z isto terminologijo, ki se uporablja v okviru Splošne uredbe EU o varstvu podatkov (GDPR). V skladu z GDPR se izraz nanaša na pravico do izbrisa določenih podatkov iz evidenc, ki jih hrani upravljavec podatkov.

2. CILJI, NAČELA IN POGLOVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Temeljni cilj Zakona o pravici oseb po prebolelem raku do enakega dostopa do zavarovalnih in kreditnih produktov je omogočiti osebam, ki so premagale raka in ni verjetnosti za ponovitev, dostopnost do zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj in kreditnih pogodb pod enakimi pogoji kot ostalim posameznikom, ki nikoli niso zboleli za rakom (pravica do pozabe). Zakon določa prepoved diskriminacije ob sami odločitvi o odobritvi poslovnega razmerja z zavarovalnico in kreditodajalcem, kot tudi pri pogojih sklenitve pogodbe z zavarovalnico in kreditodajalcem.

Pravica do pozabe je pravica osebe, ki je premagala raka, da se dejstvo, da je premagala raka, ne upošteva pri sklepanju zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj in kreditnih pogodb.

Isto pravico imajo tudi osebe, ki so obbolele za bolezen hepatitis C in HIV.

2.2 Načela

Predlagani zakon temelji predvsem na uresničevanju načel omejitve avtonomije pogodbenih strank ter vestnosti in poštenja, ki jih ureja predpis, ki ureja obligacijska razmerja.

2.3. Poglavitne rešitve

Osebe, ki so premagale raka, pri sklepanju zavarovalnih in kreditnih produktov, v določenem obdobju po ozdravitvi več niso dolžni dati informacij o svoji pretekli rakavi bolezni, ponudnikom teh produktov pa je prepovedano, da bi o osebah zbirale te informacije, če pa te informacije dobijo, pa jih ne smejo uporabiti.

Tudi osebe, ki so obbolele za boleznijo hepatitis C in HIV, imajo isto pravico.

Zavarovalnice in kreditodajalci morajo v fazi pred sklenitvijo pogodbe posameznika opozoriti na pravico do pozabe. Pravica do pozabe je pri zavarovanju posojil omejena na stanovanjska in poslovna posojila, kjer bo nepremičnina glavno domovanje posameznika ali njegova glavna poslovna enota.

Zakon določa splošni rok pri katerem se uveljavi pravica do pozabe, ki je deset let po ozdravitvi. Pri mlajših osebah (do 21 let v času postavitve diagnoze) pa je ta rok krajši in znaša pet let. Obdobja so lahko tudi krajša od deset in pet let za določene tipe raka oziroma določene stadije raka, pa tudi za bolezen hepatitis C in HIV. Bolezni in krajša obdobja so opredeljeni na seznamu, ki ga pripravi komisija, ki je pristojna za pripravo in posodabljanje navedenega seznama. Komisijo ustanovi minister, pristojen za zdravje.

Zakon določa pogoje za zavarovalno pogodbo življenjskega zavarovanja, ki jo posameznik sklene z zavarovalnico, ter za kreditno pogodbo s kreditodajalcem ob izpolnjevanju pogoja, in sicer na način da se omeji starost posameznika, najvišjo višino vsote zavarovalne pogodbe in najvišji znesek hipotekarnega posojila.

Zakon opredeli konec aktivnega zdravljenja in način izkazovanja konca aktivnega zdravljenja, podrobneje se dokazovanje konca aktivnega zdravljenja uredi s podzakonskim aktom.

Zakon določa, da nadzor nad izvajanjem določb tega zakona opravljata Agencija za zavarovalni nadzor in Banka Slovenije.

Zakon določa tudi višino glob za prekrške v primeru neizpolnjevanja določb zakona.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Z vidika javnih financ in drugih javnih blagajn zakon ne bo prinesel neposrednih ali posrednih posledic, razen nekaj dodatnih stroškov za delovanje komisije, ki je pristojna za pripravo in posodabljanje seznama bolezni in krajšega obdobja, ki mora preteči za pravico do pozabe pri posamezni bolezni. Potencialno bi lahko nastalo še nekaj posrednih stroškov v okviru dodatnega dela onkologov ali osebni zdravnikov, ki bi posameznikom izdajali potrdila o izpolnitvi pogojev do uveljavljanja pravice do pozabe oziroma potrdila o začetku in koncu aktivnega zdravljenja in potrdila o tem, da se bolezen več ni ponovila.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za leto 2024 za delovanje komisije za pripravo seznama in obdobja so zagotovljena pri proračunskem uporabniku Ministrstvo za zdravje na PP 7083, za naslednja leta pa jih bo treba zagotoviti v skladu z zakonsko predvidenim načinom načrtovanja proračuna.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Čeprav Evropska unija na predmetnem področju nima neposrednih pristojnosti sprejemanja normativne ureditve in čeprav na navedeni ravni ni zavezujočih pravnih aktov, ki bi od držav članic zahtevali sprejetje tovrstne regulative, je Evropska unija v okviru Evropskega načrta za boj proti raku z leta 2021, pravico do pozabe (v širšem kontekstu reintegracije bolnikov, ki so premagali raka) uvrstila med pomembne elemente evropskega načrta za boj proti raku.

Pravica do pozabe je bila do sedaj sprejeta v šestih državah članicah Evropske unije in sicer v Franciji, Belgiji, Luksemburgu, Romuniji, na Portugalskem in na Nizozemskem.

FRANCIJA

Francija je bila prva država, ki je uvedla pravico do pozabe in sicer je to storila leta 2016. Francoska ureditev določa, da kreditne institucije in zavarovalnice nimajo pravice do zbiranja nobenih zdravstvenih podatkov ali informacij v zvezi z rakavimi obolenji, če je od konca zdravljenja minilo že z zakonom določeno časovno obdobje. Splošno časovno obdobje določeno z zakonom je 10 let po koncu zdravljenja. Če so bile osebe ob začetku zdravljenja stare manj kot 21 let, to obdobje znaša 5 let po koncu zdravljenja. Dodatna pravila, za določene vrste raka določajo tudi krajše časovno obdobje. Seznam rakavih obolenj in časovno obdobje naj bi se skozi čas prilagajala v skladu z znanstvenimi spoznanji. Poseben seznam je priloga zakona. Francoska ureditev poleg rakavih bolezni vključuje tudi hepatitis C.

Zakon torej prepoveduje zavarovalnicam in kreditnim institucijam diskriminacijo pri sklepanju zavarovalnih in finančnih produktov na podlagi dejstva, da so potrošniki posamezniki preboleli raka, če je od konca zdravljenja minilo določeno časovno obdobje. Prepoved diskriminacije se nanaša tako na omejevanje sklepanja pogodb kot tudi na same pogodbene pogoje, ki ne smejo biti slabši kot tisti, ki bi jih prejel posameznik, ki ni premagal raka.

Francoska zakonodaja prepoved diskriminacije omejuje na zavarovalno vsoto v znesku 320.000 €. Iz tekstov ne izhaja, da je pravica do pozabe omejena zgolj na potrošnike.

Zakonodajalec je ustanovil tudi poseben Odbor, ki skrbi, da kreditne institucije in zavarovalnice spoštujejo pravila tega zakona in tudi poseben Znanstveni odbor, katerega naloga je, da zbira in analizira podatke o obolevnosti in umrljivosti zaradi rakavih obolenj. Za obravnavo individualnih pritožb posameznikov je bila ustanovljena tudi posebna Komisija za mediacijo.

Zakon kreditnim institucijam in zavarovalnicam nalaga, da morajo stranki ponuditi pisne informacije o pravici do pozabe in to skupaj z ostalimi informacijami, ki so jih družbe dolžne dati stranki pred sklenitvijo pogodbe.

Kršitve načela nediskriminatornosti so po francoskem pravu opredeljene kot prekršek.

Zakon dopušča tudi možnost, da se ista pravica do pozabe razširi tudi na kakšne druge bolezni, predvsem kronične oblike bolezni, pri katerih znanstveni podatki in terapevtski napredek omogoča, da se znatno omejijo učinki takšne bolezni na zdravje pacienta. Kot primer je naveden hepatitis C 5 let po zaključku zdravljenja po protokolu.

Z dodatnimi spremembi francoske zakonodaje (Loi no 2022-270 du 28 février 2022 pour un accès plus juste, plus simple et plus transparent au marché de l'assurance emprunteur) je zakonodajalec nadalje prepovedal uporabo zdravstvenih vprašalnikov pri namenskih kreditnih pogodbah v zneskih do 200.000 € na osebo, če oseba še ni dopolnila 61 let starosti. Prepoved zdravstvenih vprašalnikov se nanaša zgolj na kredite, ki so namenjeni za nakup ali obnovo stanovanjskih površin oziroma za kredite povezane z nakupom in obnovo nepremičnin namenjenih za stanovanjsko in poklicno rabo.

Pri posojilih, ki ne izpolnjujejo zgoraj definiranih pogojev zakonodajalec sicer še naprej dovoljuje medicinskih vprašalnik, a je pravico do pozabe skrajšal na obdobje 5 let po koncu zdravljenja.

BELGIJA

Belgija je pravico do pozabe uredila leta 2019 in sicer z zakonom, ki posega v ureditev Zakona o zavarovalništvu. Gre za nomotehnično elegantno ureditev s kratkim zakonom, ki ureja osnovne pravice in napotilom na podzakonski akt za izvedbena pravila. Pri tem je seznam rakavih bolezni s krajšim splošnim rokom priloga zakona in torej ni urejen s podzakonskim aktom.

Tudi njihova zakonodaja ureja pravico do pozabe tako pri potrošniških stanovanjskih posojilih kot pri poslovnih posojilih.⁸ Ureditev prepoveduje diskriminacijo posameznika na podlagi dejstva, da je premagal rakavo obolenje in sicer, če je od konca zdravljenja minilo 10 let. Ta prepoved posameznikom omogoča sklenitev zavarovanja v primeru nezmožnosti plačila kredita zaradi bolezni ali smrti kreditjemalca (Creditor protection Insurance; lahko tudi življenjsko zavarovanje kreditjemalcev).

Zavarovalnice imajo torej dolžnost skleniti pogodbo pod enakimi pogoji kot bi veljalo za posameznika, ki nikoli ni zbolel za rakom.

Zakon pravico nomotehnično ureja tako, da uvodoma postavi splošno dolžnost informiranja, ki jo ima zavarovanec do zavarovalnice, potem pa določi izjemo od te dolžnosti, ki pa se nanaša na obdobje 10

let od konca zdravljenja. Datum konca zdravljenja je definiran kot dan zaključka aktivnega zdravljenja raka, ob odsotnosti relapsa.

Splošno časovno obdobje je za določene vrste oziroma skupine rakov skrajšano. Tako kot Francozi imajo tudi Belgijci to urejeno v sklopu posebnega seznama bolezni, ki so priloga zakonu. Priloga se v skladu z zakonom spreminja vsaki dve leti in sicer na podlagi spoznanj znanosti. Pri tem je posebnost Belgijske ureditve, da vsaj z zakonom, ni določena krajša doba za osebe, ki so zboleli pred dopolnjenim 18 ali 21 letom starosti. Zakon sicer omogoča, da se v podzakonskih aktih določijo krajše obdobja za določene starosti bivših bolnikom ali določene tipe rakov, a tudi v tem seznamu nisem našel posebnih, krajših rokov, za mlajše bolnike.

Spremembe predlaga Belgijski center znanja v zdravstvu (Belgian Health Care Knowledge Centre). Primarno pristojnost za reševanje sporov je Belgija po vzoru Francije določila poseben Odbor (Le Bureau du suivi de la tarification; prevod bi bil Urad za nadzor cen). Glede na sklicevanje zakonodajalca na druge člena Zakona o zavarovalništvu, gre očitno za organ, ki že deluje znotraj belgijske ureditve nadzora nad zavarovalnicami. Torej nekaj podobnega kot je naša Agencija za zavarovalni nadzor.

Belgijski seznam bolezni je najkompleksnejši, saj poleg rakavih obolenj vsebuje še nekatere druge bolezni, dodatno pa poleg bolezni, kjer je prepovedana vsakršna diskriminacija, določa tudi seznam bolezni, pri katerih je določena najvišja dovoljena dodatna premija (glej več v prilogi).

Podobno kot v francoski ureditvi, tudi belgijska ureditev pozna možnost, da se pravica do pozabe uredi tudi za nekatere kronične bolezni, ki pa niso rak. Pri tem zakon omogoča podzakonski ureditvi, da uredi seznam bolezni za katere ni dovoljena nobena diskriminacija in seznam kroničnih bolezni pri katerih zavarovalnice lahko določijo višjo zavarovalno premijo. Pri tem zakonodajalec podzakonsko ureditev omejuje z določilom, da morajo biti pravila usklajena z objektivnimi in razumno utemeljenimi spoznanji znanosti.

Zdravljenje se šteje za uspešno, če v predmetnem obdobju ni prišlo do ponovitve bolezni oziroma do manifestacije nove bolezni. Belgijska ureditev ne ureja omejitve pri znesku kredita za katerega velja pravica do pozabe.

Februarja 2022 je bila pravica do pozabe razširjena tudi na zavarovanje izgube dohodka zaradi nezmožnosti dela, ki je posledica bolezni ali poškodbe. Razširitev pravice na pozabe na te zavarovalni produkt ni bila posledica zakonskih sprememb, ampak je to posledica spremembe Kodeksa zavarovalnih družb, ki je zavezujoč za vse zavarovalnice v Belgiji, ki so članice združenja zavarovalnic Assuralia.

LUKSEMBURG

Luksemburg je pravico do pozabe uredil leta 2020 in sicer s sporazum med Ministrstvom za zdravje, Združenjem zavarovalnic (ACA) in osmimi zavarovalnimi družbami. V skladu s sporazumom velja pravica do pozabe samo za zavarovanje posojil in stanovanjskih posojil (če je nepremičnina glavno domovanje posameznika ali njegova glavna poslovna enota). Pri tem je omejitev zavarovalne vsote določena na 1 milijon eurov. Pravice do pozabe torej ni mogoče uporabiti pri nakupu druge nepremičnine ali pri investicijskem nakupu nepremični npr. z namenom oddajanjem nepremičnine v najem. Pri tem pravica velja zgolj za posojila, ki se v skladu s pogodbo iztečejo najkasneje do dopolnjenega zavarovančevega 70. leta starosti. Sporazum izrecno izključuje uporabo pravice do pozabe za nakup vikendov ali investicijske nakupe nepremičnin za oddajo v najem.

Poleg rakavih obolenj pravica do pozabe vključuje tudi hepatitis C in HIV.

Kot v drugih državah lahko posamezniki pravico uporabijo 10 let po koncu zdravljenja oz. 5 let po koncu zdravljenja, če je posameznik ob začetku bolezni bil mlajši od 18 let in če v tem časovnem obdobju ni prišlo do ponovitve bolezni. Konec zdravljenja je določen kot trenutek zaključka aktivnega zdravljenja v skladu s protokolom zdravljenja od katerega naprej ni potrebno več nobeno aktivno zdravljenje z izjemo hormonskega zdravljenja ali zdravljenja z imunoterapijo. Ponovitev bolezni (recidiv) pa je definirana kot katerakoli nova, medicinsko ugotovljena manifestacija raka (ugotovljena s ključnim pregledom, biološkim dokazom ali slikovnim materialom).

Sporazum prav tako določa seznam izjem, torej določenih vrst raka ali stadijev raka pri katerih je določena krajša doba. Sporazum ustanavlja posebno nadzorno telo, katerega naloga je nadzor nad izvajanjem zakona in reševanje konkretnih sporov povezanih s tem sporazumom.

Pravica do pozabe vključuje tako prepoved diskriminacije ob sami odločitvi o odobritvi kredita kot tudi o pogojih pridobitve posojila oziroma zavarovanja posojila.

Tudi ureditev v Luksemburgu ima podobno ureditev kot Belgijska, kjer zaradi jasnosti določa, da morajo posamezniki zavarovalnicam razkriti vsa obolenja navedena na seznamu (rakavih) bolezni, to pa lahko zamolčijo, če je že minilo s seznamom določeno časovno obdobje.

S sporazumom je bil tudi dogovorjeno, da bo ustanovljena posebna komisija strokovnjakov, ki bo:

- skrbela za nadzor nad izpolnjevanjem tega sporazuma (tudi na ravni individualnih pritožb),
- predlagala sprememba sporazuma
- predlagala dopolnitve seznama bolezni oziroma obdobja, ki mora preteči za pravico do pozabe pri posamezni bolezni.

Komisija je sestavljena iz predstavnikov združenja zavarovalnic, predstavnikov posameznih zavarovalnic, predstavnikov združenj pacientov, predstavnikov Ministrstva za zdravje (Direktorat za zdravje) in Nacionalnega onkološkega zavoda.

Sporazum tudi zavezuje zavarovalnice, da potencialne zavarovance opozorijo na pravico do pozabe in da na letni ravni poročajo o uresničevanju pravice do pozabe in sicer tako število posameznikov, ki so koristili to pravico, število posameznikov katerih pravice so bile prilagojene (HIC, Hep C) in število posameznikov, ki jim je zavarovalnica zavrnila možnost zavarovanja z navedbo razloga.

ROMUNIJA

Romunska zakonodaja določa pravico bolnikov, ki so premagali raka 7 let po zaključku onkološkega protokola, za tiste, ki so zboleli pred 18 letom starosti pa 5 let po zaključku onkološkega zdravljenja. Ministrstvo za zdravje na podlagi predloga onkoloških institutov in znanstvenih izsledkov določi tudi seznam rakov pri kateri velja krajša doba. Pri tem se za vsako vrsto izjeme lahko določi določena krajša doba.

Pravica do pozabe je nomotehnično urejena kot izjema od pravil civilnega zakonika, ki ureja pravila o sklepanju zavarovalnih pogodb. Pravica do pozabe je torej urejena kot omejitev pogodbene svobode.

Dodatno imajo zavarovalnice tudi dolžnost, da posameznika v okviru predpogodbenih informacij opozorijo na njegovo pravico do pozabe.

Zakon ne določa maksimalne višine zavarovalne premije, starosti ali drugih omejitev pri uporabi pravice do pozabe.

PORTUGALSKA

Tudi Portugalska ureditev temelji na posebnem zakonu s katerim bodo posegali v splošno ureditev kot izhaja iz njihovega Zakona o zavarovalni pogodbi.¹⁰

Portugalska zakonodaja določa prepoved diskriminacija posameznikov na podlagi pretekle bolezni pri čemer je diskriminacija določena kot omejitev sklenitve kreditne pogodbe ali s tem povezanega zavarovanja kot tudi kot sklenitev pod slabšimi pogoji. V okviru kreditnih pogodb se pravica nanaša tako na stanovanjske kredite kot na potrošniške kredite (ne pa tudi na poslovne kredite, kot v nekaterih drugih državah) in na vsa zavarovanja povezana s temi krediti.

Zakonodaja podobno kot ostale omejuje zbiranje podatkov o bolezni v obdobju 10 let po koncu »terapevtskega protokola« oziroma 5 let po koncu »terapevtskega protokola«, če je bila oseba ob nastopi bolezni mlajša od 21 let.

Pri tem portugalska zakonodaja (vsaj angleški prevod) ne govori zgolj o raku, ampak govori o »osebah s povečanim zdravstvenim tveganjem«. Po definiciji je to oseba, ki trpi za katerokoli patologijo, ki določa dolgoročno, razvijajoče se, potencialno onesposablajoča, organsko oz. funkcionalno sprememba, ki spremeni kakovost življenja nosilca na fizični, duševni, čustveni, socialni in ekonomski ravni ter je potencialni vzrok za zgodnjo invalidnost ali znatno skrajšanje pričakovane življenjske dobe.«

Zagotavljanje te pravice po portugalski zakonodaji temelji tudi na ureditvi, po kateri je kršitev pravice do pozabe prekršek za katerega so predpisane globe. Za odgovorno fizično osebo je predpisana globa v višini med 5 in 10 minimalnih plač.

Zakon podrobnejšo postopkovno ureditev za doseg te pravice prepušča podzakonski ureditvi oziroma natančneje sporazumu, ki ga morajo na podlagi zakona skleniti (1) država, (2) združenja predstavnikov kreditnih institucij in zavarovalnic ter (3) združenja bolnikov.

Portugalsko ureditev pravice do pozabe je mogoče razumeti, da samo pravico do pozabe širi tudi na druge paciente oziroma druge oblike bolezni oziroma obolenj.

NIZOZEMSKA

Nizozemska je pravico do pozabe v svoj pravni red uvedla konec leta 2020. S pravico do pozabe je nizozemski zakonodajalec posegel v ureditev pravil o življenjskem zavarovanju in zavarovanju za stroške pogreba.

Zakonodajna rešitev določa, da vprašanje ali je zavarovanec kadarkoli zbolel za rakom predstavlja nesorazmeren poseg v njegovo zasebnost in te informacije zavarovanec posledično ne potrebuje razkriti. To pravico ima zavarovanec, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- po mnenju zdravstvenega strokovnjaka je zavarovanec v popolni remisiji, kar pomeni, da po mnenju zdravstvenega strokovnjaka več ni mogoče zaznati aktivne bolezni;
- takšno stanje brez ponovitve bolezni traja že 10 let od trenutka popolne remisije;
- zavarovanec je bil ob diagnozi star manj kot 21 let, mora stanje brez ponovitve trajati 5 let (in ne 10 let).

Zakon določa tudi, da za določene vrste raka lahko velja krajša doba. Pravilo krajše dobe velja, če sta izpolnjena dva pogoja in sicer:

- Gre za takšno vrsto raka, kjer je na podlagi splošno sprejetega zdravstvenega mnenja in iz aktuarskih ter statističnih podatkov izhaja, da je verjetnost ponovitve raka tako nizka, da iz vidika tveganja zavarovalnic, ni več dovolj prepričljivih razlogov, da bi moral zavarovanec razkriti to medicinsko dejstvo
- Med združenjem predstavnikov pacientov in zavarovalnic je prišlo do dogovora o časovnem obdobju za posamezno vrsto raka.

Priloga zakona tako na primer določa krajše čase za določene vrste raka kot so melanom (Stadij 1), rak mod, rak materničnega vratu, raka ščitnice itd.

Zakon pravico do pozabe veže na zavarovalne pogodbe, ki se iztečejo ob zavarovančevem dopolnjenem 71 letu. Prav tako je dogovorjen najvišji znesek zavarovanja, ki je sicer vezan na zakonodajo s področja omejitev pravice zavarovalnih zahtevati gensko testiranje in je v letu 2019 znašal 278.004 eura.

V primerih, ko bi zavarovalnica pridobila informacijo o zavarovančevem preteklem zdravstvenem stanju bodisi prejšnjih vlog za zavarovanje ali kakorkoli drugače, zavarovalnicah teh podatkov ne sme vključiti v presojo pri sklenitvi zavarovanja niti v okviru ali sploh skleniti zavarovanje niti v sklopu določitve zavarovalne premije oziroma drugih pogojev zavarovanja. To vprašanje je na nizozemskem sicer rešeno v njihovi nacionalni zakonodaji o varstvu osebnih podatkov, kjer zakon določa, da se podatki o zdravstvenem stanju zavarovancev lahko uporabijo zgolj takrat, ko je to potrebno za oceno tveganja pri sklenitvi zavarovanja. V primeru pravice do pozabe je ta »potreba« izključena in zato teh podatkov ni dovoljeno uporabiti. Ista pravila (načelo omejitve namena pridobitve osebnih podatkov) npr. prepovedujejo zavarovalnicam tudi, da bi združevale baze podatkov iz zdravstvenega zavarovanja z drugimi oblikami zavarovanj, čeprav so vsa zavarovanja sklenjena znotraj iste zavarovalnice (pravne osebe).

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Zakon nima posledic.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Zakon nima posledic.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Zakon nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Sprejetja takšnega zakona bo za gospodarstvo imelo določene posledice, saj bodo morale zavarovalnice prilagoditi svoje obrazce in siceršnji postopek sklepanja pogodb, dodatni stroški pa bodo nastali tudi s komunikacijo teh sprememb do zaposlenih in pogodbenih sodelavcev ter do potencialnih strank. Prav tako bo potrebna sprememba navodila zdravnikom, ki v imenu in za račun zavarovalnic opravljajo morebitne zdravstvene preglede posameznikov, ki želijo skleniti zavarovanje.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Pravica oseb, da uveljavljajo pravico do pozabe ima z vidika socialnega položaja osebe zgolj pozitivne učinke. Gre namreč za pravico, ki bi osebi, ki je premagala raka, olajšala ali pa sploh omogočila sklenitev določenih zavarovalnih oziroma finančnih produktov, ki jih sicer ne bi mogla skleniti ali pa bi jih lahko sklenila zgolj pod pomembno slabšimi pogoji. S to pravico tako potencialno omogočamo osebam, da lahko same poskrbijo za rešitev svojega stanovanjskega problema. Pravica do pozabe

tako predvsem mlajšim osebam, ki so brez lastne krivde ali volje zbolele za rakom, omogoča bolj enakopravne socio – ekonomske življenjske pogoje. Pravica do pozabe tako v resnici deluje kot orodje bolj enakopravnega obravnavanja določene skupine posameznikov v družbi, ki so bile na nekem ekonomskem področju diskriminirani.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

- Predstavitev sprejetega zakona:

Ministrstvo za zdravje bo skupaj z nadzornimi organi poskrbelo za obveščanje zainteresirane javnosti o izvajanju predpisa.

- Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Spremljanje izvajanja predpisa bodo opravljali ministrstvo, pristojno za zdravje, in nadzorni organi skladno s svojimi pristojnostmi.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Predlog zakona ne ureja nobenih vprašanj v zvezi z drugimi pomembnimi okoliščinami.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na portalu E-demokracija (datum). Rok za pripombe javnosti je 30 dni. Pripombe...

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona so sodelovali zunanji strokovnjaki: (ime).

Zgoraj navedeni strokovnjaki za ta namen niso prejeli plačila.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

Pri delu državnega zbora in delovnih teles bodo sodelovali naslednji predstavniki predlagatelja:

- Dr. Valentina Prevolnik Rupel, ministrica,
- Marjan Pintar, državni sekretar,
- Denis Kordež, državni sekretar,
- Eva Vodnik, državna sekretarka,
- Vesna Marinko, generalna direktorica Direktorata za javno zdravje,
- Mojca Gobec, višja sekretarka, Direktorat za javno zdravje, Sektor za preprečevanje bolezni in poškodb,
- Alenka Kovač Arh, sekretarka, Direktorat za javno zdravje.

II. BESEDILO ČLENOV

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (predmet zakona)

Ta zakon ureja dostopnost do zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj in kreditnih pogodb osebam, ki so prebolele raka, pod enakimi pogoji kot ostalim posameznikom, ki nikoli niso zboleli za rakom (v nadaljnjem besedilu: pravica do pozabe).

Pravico do pozabe iz prejšnjega odstavka imajo tudi osebe, ki so obbolele za bolezen hepatitis C in HIV, in jo uveljavljajo v skladu s tem zakonom pod enakimi pogoji kot osebe, ki so prebolele raka.

2. člen (opredelitev izrazov)

Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

- kreditodajalec je skupni izraz za banko in hranilnico, kot sta opredeljeni v zakonu, ki ureja bančništvo;
- zavarovalnica je pravna oseba opredeljena v zakonu, ki ureja zavarovalništvo;
- življenjska zavarovanja so zavarovanja, kot so opredeljena v 19. in 21. točki drugega odstavka 7. člena Zakona o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 93/15, 9/19, 102/20, 48/23 in 78/23 – ZZVZZ-T; v nadaljnjem besedilu: ZZavar-1).

II. PRAVICA DO POZABE IN NJENO UVELJAVLJANJE

3. člen (pravica do pozabe)

(1) Pravica do pozabe je pravica osebe, ki je prebolela raka, da se dejstvo, da je prebolela raka, ne upošteva pri sklepanju zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj in kreditnih pogodb.

(2) Pravica do pozabe se uporablja za zavarovalno pogodbo življenjskega zavarovanja, ki jo oseba sklene z zavarovalnico, ter za kreditno pogodbo s kreditodajalcem ob izpolnjevanju pogoja, da se pogodbe iztečejo do dopolnjenega 65 leta starosti osebe ter da zavarovalna vsota zavarovalne pogodbe ne presega 280.000 eurov. Najvišji znesek hipotekarnega posojila iz tega zakona je lahko 500.000 eurov.

(3) Osebe iz prvega odstavka tega člena so osebe, ki:

- so zbolele za rakom in je od konca aktivnega zdravljenja, ne da bi imele ponovitev bolezni, minilo deset let;
- so zbolele za rakom, ko so bile mlajše od 21 let in je od konca aktivnega zdravljenja, ne da bi imele ponovitev bolezni, minilo pet let.

(4) Obdobja iz prejšnjega odstavka tega člena so lahko krajša od deset oziroma pet let za določene tipe oziroma stadije raka, hepatitis C in HIV, in so opredeljena na seznamu bolezni in krajših obdobj. Podrobnejšo vsebino seznama iz prejšnjega stavka določi s pravilnikom minister, pristojen za zdravje.

(5) Pravica do pozabe je pri zavarovanju posojil omejena na stanovanjska in poslovna posojila, kjer bo nepremičnina glavno domovanje osebe ali njena glavna poslovna enota.

(6) Pravica do pozabe pomeni:

- prepoved diskriminacije ob sami odločitvi o odobritvi poslovnega razmerja z zavarovalnico, oziroma kreditodajalcem, kot tudi pri pogojih sklenitve pogodbe z zavarovalnico oziroma kreditodajalcem;
- da imajo osebe pravico skleniti pogodbo pod enakimi pogoji kot posamezniki, ki nikoli niso zboleli za rakom.

(7) Določbe tega zakona, ki se nanašajo na zavarovalne pogodbe življenjskega zavarovanja, se uporabljajo tudi za primere kreditnih zavarovanj, kot so opredeljena v 14. točki drugega odstavka 7. člena ZZavar-1.

4. člen **(konec aktivnega zdravljenja)**

(1) Konec aktivnega zdravljenja po tem zakonu pomeni trenutek konca aktivnega zdravljenja od katerega naprej ni potrebno več nobeno aktivno zdravljenje z izjemo hormonskega in drugega preventivnega zdravljenja namenjenega zmanjševanju tveganja ponovitve bolezni po popolni remisiji.

(2) Konec aktivnega zdravljenja oseba izkaže zavarovalnici in kreditodajalcu z zdravniškim potrdilom, ki mu ga na njegovo zahtevo izda zdravnik in v katerem se potrjuje, da je v skladu s tem zakonom od konca aktivnega zdravljenja preteklo določeno obdobje v katerem se bolezen ni ponovila. Potrdilo se predloži za posamezno zavarovalno ali kreditno pogodbo. Zavarovalnica in kreditodajalec ne smeta razkriti ali uporabiti podatkov iz potrdila za drug namen.

(3) Postopek izdaje zdravniškega potrdila iz prejšnjega odstavka določi s pravilnikom minister, pristojen za zdravje.

5. člen **(obveznosti zavarovalnic in kreditodajalcev)**

(1) Zavarovalnice in kreditodajalci morajo v fazi pred sklenitvijo pogodbe osebo pisno opozoriti na pravico do pozabe.

(2) Zavarovalnice in kreditodajalci pri sklepanju pogodb od osebe ne smejo zahtevati, pridobivati in obdelovati podatkov o boleznih, ki so vključene v pravico do pozabe.

(3) Zavarovalnice in kreditodajalci pri sklepanju pogodb ne smejo uporabiti podatkov o boleznih, ki so jih že pridobili ali so jim na drugačen način znani, če gre za bolezni, ki so vključene v pravico do pozabe.

6. člen **(pravica osebe)**

(1) Oseba pravico do pozabe na podlagi tega zakona uveljavlja na način, da zavarovalnici oziroma kreditodajalcu predloži zdravniško potrdilo iz drugega odstavka 4. člena tega zakona.

7. člen **(komisija za pripravo seznama bolezni in krajših obdobj)**

(1) Minister, pristojen za zdravje, imenuje komisijo, ki je pristojna za pripravo seznama bolezni in krajših obdobj iz četrtega odstavka 3. člena tega zakona. Seznam iz prejšnjega stavka komisija posodablja najmanj vsake tri leta.

(2) V komisijo iz prejšnjega odstavka tega člena so imenujejo predstavniki ministrstva, pristojnega za zdravje, ustrezne medicinske stroke in društev bolnikov, ki so zboleli za boleznimi, ki so vključene v pravico do pozabe po tem zakonu.

(3) Sredstva za delo komisije iz prvega odstavka tega člena se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije.

(4) Minister, pristojen za zdravje, objavi seznam bolezni in krajših obdobj na osrednjem spletnem mestu organov državne uprave.

III. NADZORNI ORGAN IN KAZENSKÉ DOLOČBE

8. člen (nadzorni organ)

Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona opravljata Agencija za zavarovalni nadzor in Banka Slovenije.

9. člen (način opravljanja nadzora)

(1) Za odločanje o prekrških in za opravljanje nadzora Agencije za zavarovalni nadzor se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja zavarovalništvo.

(2) Za odločanje o prekrških in za opravljanje nadzora Banke Slovenije se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja bančništvo.

10. člen (odgovornost za prekršek)

(1) Z globo od 12.000 do 120.000 eurov se za prekršek kaznuje zavarovalnica in kreditodajalec, če:

- ne zagotavlja prepovedi diskriminacije iz 3. člena tega zakona;
- krši določbe glede razkritja oziroma uporabe podatkov iz 4. člena tega zakona.

(2) Z globo od 400 do 4.000 eurov se za prekršek kaznuje odgovorna oseba zavarovalnice in kreditodajalca, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 12.000 do 120.000 eurov se za prekršek kaznuje zavarovalnica in kreditodajalec, če:

- v fazi pred sklenitvijo pogodbe osebe ne opozori na pravico do pozabe (prvi odstavek 5. člena)
- pri sklepanju pogodb od osebe zahteva ali pridobi podatke o boleznih, ki so vključene v pravico do pozabe (drugi odstavek 5. člena)
- pri sklepanju pogodb uporabijo podatke o boleznih, ki so jih že pridobili ali so jim na drugačen način znane, če gre za bolezni, ki so že vključene v pravico do pozabe (tretji odstavek 5. člena).

(4) Z globo od 800 do 10.000 eurov se za prekršek kaznuje odgovorna oseba zavarovalnice in kreditodajalca, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

11. člen (višina globe v hitrem prekrškovnem postopku)

Za prekrške iz tega zakona se sme v hitrem prekrškovnem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.

IV. PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

12. člen

(rok za izdajo pravilnika, imenovanje komisije in pripravo seznama bolezni in krajših obdobj)

(1) Minister, pristojen za zdravje, izda pravilnik o podrobnejši vsebini seznama bolezni in krajših obdobj iz četrtega odstavka 3. člena in postopku izdaje zdravniškega potrdila iz tretjega odstavka 4. člena v 60 dneh od uveljavitve tega zakona:

(2) Minister, pristojen za zdravje, imenuje komisijo za pripravo seznama bolezni in krajših obdobj iz prvega odstavka 7. člena tega zakona v 60 dneh od uveljavitve tega zakona.

(3) Komisija za pripravo seznama bolezni in krajših obdobj pripravi seznam bolezni in krajših obdobj v treh mesecih od imenovanja.

13. člen

(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Predlog zakona ureja dostopnost do zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj in kreditnih pogodb osebam, ki so prebolele raka, pod enakimi pogoji kot ostalim posameznikom, ki nikoli niso zboleli za rakom, kar se poimenuje pravica do pozabe.

Drugi odstavek tega člena pa določa, da imajo isto pravico do pozabe tudi osebe, obolele za bolezen hepatitis C in HIV. Osebe obolenе za bolezen hepatitis in HIV uveljavljajo pravico do pozabe na način kot je s tem zakonom določeno, da jo uveljavljajo osebe, ki so prebolele raka.

K 2. členu

V členu so urejeni pojmi za kreditodajalca, kar je skupni izraz za banko in hranilnico, kot sta opredeljeni v zakonu, ki ureja bančništvo. Zavarovalnica je pravna oseba opredeljena v zakonu, ki ureja zavarovalništvo. Življenjska zavarovanja pa so zavarovanja, kot so opredeljena v 19. in 21. točki drugega odstavka 7. člena Zakona o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 93/15, 9/19, 102/20, 48/23 in 78/23 – ZZVZZ-T; v nadaljnjem besedilu: ZZavar-1).

Kot je določeno v sedmem odstavku 3. člena se določbe tega zakona, ki se nanašajo na zavarovalne pogodbe življenjskega zavarovanja, uporabljajo tudi za primere kreditnih zavarovanj, kot so opredeljena v 14. točki drugega odstavka 7. člena ZZavar-1.

K 3. členu

Člen podrobneje določa pravico do pozabe, pri čemer je pravica do pozabe pravica osebe, ki je prebolela raka, da izkaže dejstvo, da je prebolela raka, in se to dejstvo ne upošteva pri sklepanju zavarovalnih pogodb življenjskih zavarovanj in kreditnih pogodb. Kot je že obrazloženo k drugemu odstavku 1. člena zakona, imajo isto pravico do pozabe tudi osebe, obolenе za bolezen hepatitis C in HIV, ki tudi uveljavljajo pravico na način kot je določen za osebe, ki so prebolele raka.

V drugem odstavku člena je določeno, da se pravica do pozabe uporablja za zavarovalno pogodbo življenjskega zavarovanja ter za kreditno pogodbo, ob izpolnjevanju pogoja, da se pogodbe iztečejo do dopolnjenega 65 leta starosti osebe ter da zavarovalna vsota zavarovalne pogodbe ne presega 280.000 eurov, najvišji znesek hipotekarnega posojila pa je lahko 500.000 eurov.

V tretjem odstavku je s splošnim pravilom določen čas, ki je za uveljavljanje pravice do pozabe minil od zadnje ponovitve bolezni. Splošno pravilo določa, da mora za uveljavljanje pravice do pozabe preteči deset let, za osebe, ki so zbolele za rakom, ko so bile mlajše od 21 let pa mora preteči pet let.

V četrtem odstavku tega člena je določena možnost skrajšanja splošnega obdobja deset let ali pet let, v katerem se bolezen ni ponovila po koncu aktivnega zdravljenja, in sicer glede na konkretno bolezen, ki je v primeru bolezni raka navedena kot za določene tipe raka oziroma določene stadije raka. Bolezni in krajša obdobja bodo določena v seznamu, ki ga pripravi za ta namen imenovana komisija, ki jo sestavljajo predstavniki ministrstva, pristojnega za zdravje, zdravniki in bolniki v skladu s 7. členom zakona.

V petem odstavku tega člena je uveljavljanje pravice omejeno na stanovanjska in poslovna posojila, kjer bo nepremičnina glavno domovanje osebe ali njena glavna poslovna enota.

V šestem odstavku je naveden pomen pravice do pozabe zaradi omejitve diskriminacije in zaradi možnosti skleniti pogodbo pod enakimi pogoji kot posamezniki, ki nikoli niso zboleli za rakom.

Sedmi odstavek določa, da se določbe tega zakona, ki se nanašajo na zavarovalne pogodbe življenjskega zavarovanja, uporabljajo tudi za primere kreditnih zavarovanj, kot so opredeljena v 14. točki drugega odstavka 7. člena ZZavar-1. Navedena točka določa, da se v zavarovalni vrsti naslovljeni »kreditno zavarovanje« krijejo naslednje nevarnosti:

- nevarnost neplačila (oziroma zamude plačila) zaradi nesolventnosti ali drugih dogodkov (ravnanj ali dejstev),
- izvozne kredite in druge nevarnosti, povezane z izvozom, trgovino in vlaganji na tujih in domačih trgih,
- kredite z obročnim odplačevanjem,
- hipotekarne in lombardne kredite,
- kmetijske kredite,
- druge kredite in posojila.

K 4. členu

Prvi odstavek člena določa pojem konca aktivnega zdravljenja od katerega naprej ni potrebno več nobeno aktivno zdravljenje. Izjema od slednjega je hormonsko in drugo preventivno zdravljenje, ki je namenjeno zmanjševanju tveganja ponovitve bolezni po popolni remisiji.

Drugi odstavek določa, da zdravnik izda zdravniško potrdilo, v katerem potrdi, da je od konca aktivnega zdravljenja preteklo določeno obdobje iz tretjega in četrtega odstavka 3. člena tega zakona, v katerem ni prišlo do ponovitve bolezni. Potrdilo bo osebi omogočilo uveljaviti pravico do pozabe. Podatki iz navedenega zdravniškega potrdila se uporabljajo za namen za katerega je potrdilo dano.

Tretji odstavek pooblašča ministra, pristojnega za zdravje, da s pravilnikom uredi postopek izdaje potrdila.

Če bodo z izdajo potrdila nastali stroški, se slednji ne morejo kriti iz osebnega zdravstvenega zavarovanja, saj 4. točka 25. člena Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 79/94, 73/95, 39/96, 70/96, 47/97, 3/98, 3/98, 51/98 – odl. US, 73/98 – odl. US, 90/98, 6/99 – popr., 109/99 – odl. US, 61/00, 64/00 – popr., 91/00 – popr., 59/02, 18/03, 30/03, 35/03 – popr., 78/03, 84/04, 44/05, 86/06, 90/06 – popr., 64/07, 33/08, 7/09, 88/09, 30/11, 49/12, 106/12, 99/13 – ZSVarPre-C, 25/14 – odl. US, 25/14, 85/14, 10/17 – ZČmIS, 64/18, 4/20, 42/21 – odl. US, 61/21, 159/21 – ZZVZZ-P, 183/21,

196/21 – ZDOsk, 142/22 – odl. US, 163/22 in 124/23) določa, da »med zdravstvene pravice ne sodijo storitve ugotavljanja zdravstvenega stanja, ki jih zavarovana oseba uveljavlja zaradi zahtev ali predpisov na drugih področjih ali pri drugih organih (pri zavarovalnicah, sodiščih, v kazenskem postopku, izdaja potrdil za voznike motornih vozil, ukrepi v zvezi z varstvom pri delu itd.)«. Navedena pravila so izdana na podlagi 25. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K, 36/19, 189/20 – ZFRO, 51/21, 159/21, 196/21 – ZDOsk, 15/22, 43/22, 100/22 – ZNUZSZS, 141/22 – ZNUNBZ, 40/23 – ZČmIS-1 in 78/23), ki ureja natančnejši obseg zdravstvenih storitev.

K 5. členu

Člen v prvem odstavku določa obveznosti zavarovalnic in kreditodajalcev, da stranke pisno opozorijo na pravico do pozabe.

Drugi odstavek določa prepoved zavarovalnicam in kreditodajalcem, da pri sklepanju pogodb zahtevajo, pridobivajo in obdelujejo podatke o boleznih, ki so vključene v pravico do pozabe.

Tretji odstavek določa prepoved zavarovalnicam in kreditodajalcem uporabiti podatke, ki so jih pred sklepanjem pogodb že pridobili ali so jim kako drugače znani, če gre za podatke o boleznih, ki so vključene v pravico do pozabe.

K 6. členu

Člen določa, da oseba uveljavi pravico do pozabe tako, da zavarovalnici in kreditodajalcu predloži zdravniško potrdilo iz drugega odstavka 4. člena tega zakona, da je aktivno zdravljenje končano in je od konca aktivnega zdravljenja minilo ustrezno obdobje za uveljavitev pravice do pozabe.

Splošno ustrezno obdobje je določeno v tretjem odstavku 3. člena tega zakona, in sicer traja deset let, za osebe, ki so zbolele, ko so bile mlajše od 21 let pa traja pet let. Krajše ustrezno obdobje bo za določene tipe oziroma stadije raka ter za bolezen hepatitis C in HIV, opredeljeno na seznamu bolezni in krajših obdobjih iz četrtega odstavka 3. člena tega zakona.

K 7. členu

Prvi odstavek pooblašča ministra, pristojnega za zdravje, da imenuje komisijo, ki je pristojna za pripravo seznama bolezni in krajših obdobjih iz četrtega odstavka 3. člena tega zakona, in nalaga komisiji posodabljanje seznama bolezni in krajših obdobjih najmanj vsake tri leta.

Drugi odstavek določa, da navedeno komisijo sestavljajo predstavniki ministrstva, pristojnega za zdravje, ustrezne medicinske stroke in društev bolnikov, ki so zboleli za boleznimi, ki so vključene v pravico do pozabe po tem zakonu.

Tretji odstavek določa, da se sredstva za delo navedene komisije zagotavljajo iz državnega proračuna.

Četrti odstavek zavezuje ministra, pristojnega za zdravje, da seznam bolezni in krajših obdobjih objavi na osrednjem spletnem mestu organov državne uprave.

K 8. členu

Člen ureja nadzor nad izvajanjem zakona, ki ga opravljajo Agencija za zavarovalni nadzor in Banka Slovenije. Dodatno se pojasni, da bo Agencija za zavarovalni nadzor v okviru svojega nadzora, upošteva splošne nadzorne pristojnosti, preverjala tudi ustreznost trženjskih praks zavarovalnic in obravnavala morebitne pritožbe, enako bo ravnala Banka Slovenije za primer postopanj bank, ki bi pomenila odmik od teh določb.

K 9. členu

Člen ureja način opravljanja nadzora nad izvajanjem zakona in odločanje prekrških nadzornih organov iz 8. člena, pri čemer v prvem odstavku določa, da se za zavarovalni nadzor smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja zavarovalništvo, in v drugem odstavku določa, da se za nadzor Banke Slovenije smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja bančništvo.

K 10. členu

Člen določa odgovornost za prekršek zavarovalnic in kreditodajalcev in njihovih odgovornih oseb za neizpolnjevanje tega zakona. Prvi odstavek določa globo v razponu od 12.000 do 120.000 eurov za prekršek, če zavarovalnica in kreditodajalec ne zagotavljata prepovedi diskriminacije iz šestega odstavka 3. člena tega zakona, ali če kršita določbe glede razkritja oziroma uporabe podatkov iz zdravniškega potrdila iz drugega odstavka 4. člena zakona.

Drugi odstavek določa, da se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje tudi odgovorna oseba zavarovalnice in kreditodajalca, zagrožena globa je določena v razponu 400 do 4.000 eurov.

Tretji odstavek določa globo v razponu od 12.000 do 120.000 eurov za prekršek, če zavarovalnica in kreditodajalec kršita določbo 5. člena zakona, in sicer:

- v fazi pred sklenitvijo pogodbe osebe ne opozori na pravico do pozabe (prvi odstavek 5. člena),
- pri sklepanju pogodb od osebe zahteva ali pridobi podatke o boleznih, ki so vključene v pravico do pozabe (drugi odstavek 5. člena),
- pri sklepanju pogodb uporabijo podatke o boleznih, ki so jih že pridobili ali so jim na drugačen način znane, če gre za bolezni, ki so že vključene v pravico do pozabe (tretji odstavek 5. člena).

Četrti odstavek določa, da se 800 do 10.000 eurov za prekršek kaznuje odgovorna oseba zavarovalnice in kreditodajalca, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

K 11. členu

Člen določa, da se sme v hitrem prekrškovnem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom v 10. členu.

K 12. členu

Prvi odstavek člena določa, da je treba v 60 dneh od uveljavitve zakona izdati pravilnik, ki ureja podrobnejšo vsebino seznama bolezni in krajših obdobj iz četrtega odstavka 3. člena zakona, in postopek izdaje zdravniškega potrdila iz tretjega odstavka 4. člena predloga zakona.

Drugi odstavek člena določa, da je treba v 60 dneh od uveljavitve zakona imenovati komisijo, ki je v skladu s 7. členom zakona pristojna za pripravo seznama bolezni in krajših obdobj iz četrtega odstavka 3. člena zakona.

Tretji odstavek določa, da mora komisija, ki je v skladu s 7. členom zakona pristojna za pripravo seznama bolezni in krajših obdobj, v treh mesecih od imenovanja izdati navedeni seznam s krajšimi obdobji.

K 13. členu

Člen določa, kdaj začne veljati zakon.